

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Sponsalibus Et Matrimonijs. Titulus I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

LIBER QVARTVS.

Libri Quarti obiectum est, coniugium nam
causas matrimonij aliarumque cōiunctio-
num, quarum tractatio latè se diffundit, ex-
plicat.

DE SPONSALIBVS ET MA-
trimonijs.

Titulus 1.

Continuatio.

Matrimonium: Quo coniuges ipsi ad per-
petuam vitæ consuetudinem inuolabi-
liter conseruandam sibi inuicem deuinci-
untur: quo ad diuinam institutionem, diuini-
que mysterij effectum, rebus diuinis annun-
tatur.

Quid Sponsalia? Et vnde dicta?

Sponsalia sunt, mentio & repromissio futura-
rum nuptiarum, c. nostrates, 30. q. 5. & l. 1. ff. eod.
Vlp. sponsalia dicta esse à spondendo putat. Na-
moris fuit veteribus stipulari, & spondere sibi
vxores futuras: Vnde sponsi & sponsæ appel-
lationem natam asserit Florentinus, in l. 2. & l.
3. ff. eod.

*Quotuplicia Sponsalia? Et quid sunt sponsalia
de futuro?*

Sponsalia sunt duplicia: videlicet, de futu-
ro, & de præsentī. Sponsalia de futuro sunt pro-
missio futurarū nuptiarum, quæ sunt per ver-
ba

ba futuri temporis: vt, Ego te ducam in vxorē
c. penul. extr. eod.

Quotuplicia sunt Sponsalia de futuro?

Alia sponsalia sunt nuda, & simplicia, alia firmata & duplicia. Nuda & simplicia dicuntur sponsalia, cū sponsus sponsæ nudè & simpliciter promittit, quòd eam ducet in vxorem, & e-conuersò, c. ad audientiam, & c. cū inter, extr. eod. Firmata verò sunt, quæ vel arrhis interuenientibus, vel pignoribus loco arrharū datis, vel interueniente annuli subarrhatione, vel fide & iuramento interposito, cōtracta sunt, & c. si quis vxorē, c. si quis desponsauit, 27. q. 2. c. præterea, c. ad nos, & c. commissum, extr. eod. Ex his patet firmata sponsalia varijs modis celebrari: 1. scilicet, interuentione arrharū. 2. Pignoratione, loco arrharū facta. 3. Annuli datiōe. 4. Interpositione fidei vel iuramenti, c. requisitum, & c. commissum, extr. eod. Nota tamen: quòd aliud sit, annuli subarrhatio, aliud desponsatio. Desponsatio enim consistit in pactioe sponsaliorum: Subarrhatio verò in sponsalitia datione, vel etiam interuenientibus donis, & muneribus, iuxta loci consuetudinem, c. 1. extr. de mati. contra interd. eccles.

Qua causa Efficiens?

Voluntas & consensus contrahentiū per verba futuri temporis expressus, c. præterea, extr. eod. l. 4. & l. sponsalia, ff. eod.

Quod Subiectum?

Sunt personæ contrahentes sponsalia pro se non pro alijs: quales sunt masculi, & fœminæ liberae

730 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
liberæ conditionis cuiuscunque ætatis post infan-
tiam sint, sic enim ait Modestinus in l. in spon-
salibus 2. ff. eod. in sponsalibus contrahendis æ-
tas contrahentium definita non est: ut in matri-
monijs. Quapropter à primordio ætatis spōsa-
lia effici possunt, si modò id fieri ab utraque perso-
na intelligatur, id est, si non sint minores, quam
septem annorum.

Quod Obiectum?

Sunt verba inducentia promissionem futu-
rarum nuptiarum: siue subarrhatio annuli, iura-
mentum, & datio arrharum illis accesserint, siue
non, c. 1. & ibi Canonistæ, extr. de spons. duoru.

Quæ Forma?

Ut is, qui contrahere potest per se, vel per ali-
um, putà, nuntium vel parentem, per verba de futu-
ro, simpliciter, vel subarrhatione annuli, vel da-
tis donis & muneribus, vel iuramenti interpo-
sitione, coràm vel absens fidem contrahendi ma-
trimonij det. Primò enim quælibet persona con-
trahere sponsalia potest, quæ non prohibetur.
Prohibentur autem, minores septem annis, in-
ratosi, mente capti, &c. Quia intellectus vel con-
sensus, qui in sponsalibus contrahendis desi-
deratur, ipsis deest, d. l. in spōsalibus, & l. furor,
ff. de sponsalibus. Secundò, consensus illarum
personarum, de quarum coniunctione queritur,
quouis modo declaratus, sponsalibus contrahē-
dis, de necessitate adesse debet. Colligitur autē
consensus variè: sicuti etiam sponsalia non vno,
sed varijs modis, contrahuntur, ut putà re, ver-
bis, literis, & consensu expresso. Re contrahun-
tur, per nudam subarrhationem, vel annuli im-
missionem.

missiōem, vt dictum est, Abb. in c. fin. extr. de impub. Verbis fiunt per promissionem super spō. de futuro matrimonio per verba de futuro: vt, Ego accipiam te in meā vxorem, &c. Literis contrahuntur spōsalia, vt si absentes inter se per epistolam, missum nuntium, vel procuratorem, super futuro matrimonio paciscuntur, Hostiens. in §. qualiter, hoc tit. Licet & parentes liberis absentibus, sponsalia contrahere possint: ita tamen si liberi consentiant: præsuntur autem consentire, nisi expressè parentum voluntati repugnent, vel euidenter dissentiant, non autem quauis ratione à patre dissentiendi licentia filix conceditur: Sed tantùm si indignum moribus, vel turpem sponsum ei pater eligat, l. Sed ea, quæ, & d. l. in sponsalibus, ff. eod. Consensu tantùm sponsalia contrahuntur, cùm duo impuberes, quorum malitia non supplet ætatem, & qui pubertati non sint proximi, vel etiam alter tantùm sit impubes, per verba de præsenti, matrimonium contraxerint: talis enim contractus, cùm in ea solus attendatur contrahentium consensus, & volūtas, in sponsalia de futuro resoluitur, & ex ea iustitia publicæ honestatis inducitur, c. cùm super, extr. de off. deleg. & c. à nobis, extr. de spon. impub.

Quis Finis?

Finis est, vt ex postfacto matrimonium contrahatur: per sponsalia enim de futuro nuptiæ non sunt contractæ, sed habitus tantùm tractatus de futuris nuptijs contrahendis, c. penul. extr. de sponsal.

Qui

Quis Effectus?

Primus est. Iustitia publicæ honestatis: cuius causa consanguinei sponsi cū spōsa per mortem sponsi, vel alio modo sponsalibus rescisis, contrahere non possunt, & e conversò, c. sponsam, c. ad audientiam, & c. iuuenis, extr. eod.

Secundus. Quòd ipse spōsus vel sponsa, alterutro invito cum alio contrahere nō possint: Et per censuram ecclesiasticam matrimoniū contrahere & consummare cōpellantur, Hostiens. §. quis sit, hoc tit. c. si inter, & c. sicut, extr. eod.

Tertius. Quòd, sequente copula carnali, ex huiusmodi sponsalibus verum perficiatur matrimonium. Quia licet non concubitus, sed consensus faciat nuptias: tamen hoc ipso coniūctio- nis actu, satis superq; consensus exprimitur, c. is qui, ex. eod.

Quartus. Quòd per triennium, expectato sponso in exteris locis degente, eo elapso sponsa domi commorans liberam cum alio contrahendi matrimonij consequatur facultatem, l. liberum, C. de repudijs.

Quintus. Si alterutrius odio, vel alia de causa, quæ tamen sua culpa contingit, rescinduntur sponsalia de futuro: Si arrhæ datæ sint, is, qui in culpa est, ad restitutionem duplicatarum arrharum tenetur, l. mulier, C. eod.

Sextus. Quòd si alterutra pars rescissioni causam non dederit, & vel sponsus, vel sponsa moriatur, donatio vtrinq; facta rescinditur, & vel superstiti, vel eius hæredi restituitur. Nisi osculum interuenerit: tunc enim ex rebus sponsæ donatis, ipsa sponsa dimidiam partem,

tem, altera demortui sponſi hæredibus reſtituta, lucratur. Quia osculo dato, virginitas quodammodò delibata videtur, l. si à sponſo, C. de dona. ante nupt.

Quæ Pugnantiæ?

Sunt illi modi, quibus sponsalia de futuro dissoluuntur: 1. Morbus contagiosus & fonticus: vt si alteruter, sponſus, vel sponſa, lepra vel paralyſi corripiatur, nec priſſinæ ſanitati reſtituatur. 2. Amiſſio membri: puta, si oculus eruat, naſus præſcindatur, vel alius corporis defectus magnam deformitatem, vel debilitatem inducens, inferatur. licet ſuperuenientes morbi & corporis deformitates, defectuſquæ contractum matrimonium non dirimant, c. ſin. extr. de coniug. leprof. &, c. quemadmodum, extr. de iureiur. 3. Lapsus temporis, vel diei conſuetudinalis in contractu ſponſalium per contrahentes adiecti, c. ſicut ex literis, extr. eod. 4. Lapsus temporis vel diei legalis, si per contrahentes certi temporis nulla eſt facta mentio. Eſt autem legale tempus triennium, intra quod si abſens in remotioribus locis, abſque legitima, & iuſta cauſa non reuertatur, liberè contrahendi facultas datur præſenti, nec vlteriùs abſentè exſpectare tenetur, c. ex illis, extr. eod. &, d. l. liberum. 5. Superueniens fortius vinculum: Vt si ſponſus per verba de præſenti, cum alia contrahat: Sponſalia enim de futuro per ſponſalia de præſenti, poſtea contracta reſcinduntur. Niſi ſponſalia de futuro commixtio corporum ſubſecuta fuerit, c. 1. extr. de ſpon. duo. c. v.

c. venient, & c. is qui, extr. eod. 6. Affinitas superueniens, c. super eo, extr. de consang. & affinitat. 7. Transficio ad religionem, c. commissum, eod. 8. Contradictio puberis, qui impubes sponsalia contraxit, c. de illis, & c. à nobis, extr. de de spō. impub. 9. Canonicum impedimentum, de quo tamen fama constet, c. super eo, extr. de test. & c. cū in tua, extr. eod. 10. Pollutio: illam enim, quam quis per adulterium antea polluit, in uxorem ducere, non potest, tot. tit. extr. de eo, qui dux. in matr. quam poll. & c. 11. Fornicatio corporalis, c. raptor, 27. q. 2. 12. Fornicatio spiritalis: vt si alteruter in hæresim, vel idolatriam incidit, c. non solūm, & c. iam nunc, 28. q. 1. 13. Dissensus vtriusque partis, vel vnius tantūm, c. præterea, extr. eod. Quos modos Iacob de Ar. his versibus comprehendit:

*Dissensus, fuga, tempus, & ordo, secunda,
Morbus, & affinis, vox publica cūq; reclamant.*

Quid sunt sponsalia de presenti?

Sponsalia de presenti, nihil aliud sunt, quam contractus matrimonij per verba de presenti celebratus, c. i. c. tuæ fraternitati, & c. si inter virū, extr. eod.

Quotuplicia sunt sponsalia de presenti?

Duplicia, clandestina & publica, & hæc iterū, vel pura, vel conditionalia.

Quæ dicuntur sponsalia pura & publica?

Sponsalia publica dicuntur, quæ cum consensu, tam cōtrahentium, quam ipsorū parentum, in præsentia certorum testium, per quos probari possit, palàm fiunt, & absq; omni dilatione, seu

feu conditionis adiectione contrahuntur. Et hæc proculdubio, propter expressè accommodatum consensum, statim veri matrimonij rationem habent. Quia non concubitus: sed nudus consensus nuptias facit, l. nuptias, ff. de reg. iur. & Panorm. in c. super eo, colum. 2. extr. de cond. appol.

Quid est Matrimonium.

Matrimonium est, coniunctio legitima maris & feminae, indiuiduam vitæ consuetudinem, & diuini humaniq; iuris communicationem habens, Hostiens. in §. quid sit, tit. de matrim. & 27. q. 1. §. 1.

Vnde dicitur Matrimonium?

Matrimonium dicitur à matre & munio. i. officio, vt ait Hostiens. in §. & vnde dicitur: eo. D. Dicitur enim matrimonium, quasi matris officium, quia efficit mulieres vel virgines esse matres. Et licet pater generationis sit actor, tamen in procuratione sobolis, plus oneris & laboris sustinet mater, quàm pater. Vnde dicitur in c. ex literis, extr. de conuers. fidel. Quòd infans ante partum matri sit onerosus, in partu dolorosus, post partum verò laboriosus. Ideò putat Hostiens. in §. & vnde dicitur, eod. Patrimonium dictum esse à patre: eò quòd in eo conquirendo pater plus industriæ & laboris impèdit, quàm mater, arg. c. 1. extra. de parochijs.

Quæ causa Efficiens?

Matrimonij efficiens remota causa est, Deus, qui matrimonium in Paradiso instituit, c. 1. ext. de frig. & malef. & c. mulierem, 33. q. 5. Sed pro-

D d d

pinqua

pinqua causa est, ius diuinum, ius naturæ, ius gentium, ius ciuile, & ius canonicum. Nam matrimonium, quò ad institutionem, est iuris diuini, quò ad coniunctionem, est iuris naturæ, quò ad consensum, est iuris gentium, quò ad pacta dotalia & stipulationes, iuris ciuilis: & denique quò ad solennitates & prohibitionem certorum graduum iuris diuini & canonici simul. Propriè tamen consensus per verba de præsentì declaratus, est causa efficiens matrimonij, vt dicitur in c. 27. q. 2.

Quod Subiectum?

Vnus mas, & vna foemina, sub vno nomine cõiugum, ob indiuiduam vitæ consuetudinem compræhensi, iuxta illud: Et erunt duo in carne vna.

Quod Obiectum?

Verba de præsentì, & solennitates: quales sunt arrhæ, annuli, dos, donatio propter nuptias, cõuentiones, publica nuptiarum celebratio, traditio in Ecclesiam, copulatio, benedictio sacerdotis, velamen sponsæ, de quibus in c. sponsus, 30. q. 5. c. qualis, c. nullum, & c. aliter, 30. q. 5.

Quæ Formæ?

Vt liber homo, legitimæ ætatis, consensu parentum adhibito, cum persona eiusdem conditionis, & sectæ, extra quartum consanguinitatis vel affinitatis gradum constituta, purè vel sub conditione: quæ pro non adiecta haberi possit, contrahat nuptias. Cõiunctio enim maris & foeminae, quæ matrimonium facit, debet esse legitima. Legitima autem dicitur, si hæc quinque adfuerint: scilicet, libertas, iuxta ætas, consensus parentum,

tum, consensus cōtrahentium, & ne obstet propinquitatis sanguinis.

Primò. Libertas ad matrimonium contrahendum requiritur. Quia inter personas seruilis cōditionis, matrimonium esse non dicitur. quod quidem verum est, quò ad effectus matrimonij, qui de iure ciuili producuntur. Ius autem canonicum, quod matrimoniū Sacramentum statuit, inter personas nō distinguit, cū æquè omnes Christianam fidem profitentes sacramentorū diuinorū sint particeps, c. 1. ext. de cōiug. seruo.

Secundò. Iusta ætas iure ciuili, in masculo, circiter 14. annos, in fœmina autem circiter 12. iudicatur: verū, ius canonicum iustam ætatem nō ex annorum numero, sed ex habitudine corporis, (vt is pubes, & ad matrimonium idoneus intelligatur, qui concipere & generare possit) colligit, iuxta c. puberes, extr. de desponsat. impub.

Tertiò. Ad legitimas nuptias requiritur parentum consensus. Non quidem, vt aliqui dicunt iure ciuili de necessitate tantū: sed etiam iure diuino, iure naturæ, & iure canonico. Ius enim naturæ parentibus obtemperare præcipit, ius diuinum parentum consensum nuptijs contrahendis adesse iubet, Genes. cap. 28. Ius Canonicum matrimonium per legitimum viri & mulieris consensum contrahi asserit. Legitimus autem consensus non est, nisi paternus interueniat, c. aliter, 39. quæst. 5. c. non omnis, §. fin. 32. q. 2. glos. in c. sufficiat, 27. quæst. 2. c. cū apud, ext. eodem. Arch. in d. c. non omnis: Et alij affirmantes de iure Canonico parentum consensum

non necessitatis, sed tantum honestatis causa,
nuptijs contrahendis adhiberi, constitutiones
pontificiales depravant & confundunt, cum ta-
men ille non nudum contrahentium consensum
tantum, sed legitimum (vt ius ciuile) necessario
requirant. Nam d. c. non omnis, 32. q. 2. Paternum
iudicium in matrimonijs filiorum desiderari
satis innuit. Et Pontifex Euaristus ante annos
1400. in quadam sua ad Episcopos Aphricae epi-
stola claris verbis testatur, legitimum non esse
coniugium, nisi vxor ab ijs petatur, in quorum
est potestate, & a parentibus desponsata publice
copuletur, & benedicatur a sacerdote, cum pre-
cibus & oblationibus, c. aliter, 30. q. 5. Sic enim i-
bi ait: aliter legitimum non est matrimonium, nisi ab
his, qui super ipsam foeminam dominationem
habere videtur, & a quibus custoditur, vxor pe-
tatur, & a parentibus & propinquiorebus spon-
setur, & legibus dotetur, & suo tempore sacer-
dotaliter (vt mos est) cum precibus & oblationi-
bus, a sacerdote benedicatur. Et a paranymphis
(vt consuetudo docet) custodita & confociata, a
proximis, congruo tempore petita a legibus do-
tetur, ac sollemniter accipiatur, & biduo vel tri-
duo orationibus vacent, & castitatem custodi-
ant. Item: ita peracta legitima scitote esse conu-
bia: aliter vero praesumpta, non coniugia, sed
adulteria, vel contubernia, vel supra vel for-
nicationes potius, quam legitima coniugia esse
non dubitatur: etiamsi voluntas propria suffra-
gauerit, & nota, succurrerint legitima. haec ille
Euaristus. Et nota quod pro (nisi) legendum sit
(etiamsi) vt testatur Democh. Respon: ex manu-
scriptis

scriptis lib. Indubitatò igitur liberi parentum, in quorum potestate sunt, cõsensum habere debent, si nuptias cõtrahunt, vt ait Iust. §. 1. inst. de nup. Nã hoc fieri debere, & ciuilis & naturalis ratio suadet. Ciuilis quidem: quia eo iure filius patris potestati subijcitur. Naturalis autè: quia naturali iure siue gentiũ cõparatum est, vt patriæ & parentibus obediãmus. Si tñ filius, non adhibito parentũ cõsensu, cõtrahit, distinguendum est. An persona sit pari, cõditionis, honesta, vel non? Nã si inhonestam personã filius facilitate & imprudentia ductus vxorẽ sibi acceperit, interposita autoritate, possunt parètes matrimoniũ illegitimè contractũ rescindere. Quòd si honesta sit & paris cõditionis, familiæ, & stemmatis, difficulter parentes, filio reslire nõ volẽte, vel carnali copula secuta, tales nuptias dissolunt, c. cum causa, extr. de raptoribus, & Dd. d. c. sufficiat. Possunt igitur parentes, vt nuptiæ legitimè iudicentur, eas ratas habere: Nec obstat, si dicatur: quòd ad legitimas nuptias, parètum desideretur iussus. Licet enim subtilitate iuris ciuilis iussus parentum, nuptias præcedere debeat, §. 1. inst. de nupt. tamen quemadmodum in bonorum possessione hæc subtilitas æquitate prætoria sublata est, ita vt nunc rati habitio, etiam negotium sequens, pro iussu habeatur, l. 3. §. acquirere, ff. de bon. posses. ita & hic dicendũ est. Quæ tamen si à parentibus ex post facto ratæ nõ habeantur, etiam nũ nuptiæ ipsæ, consideratis quibusdã effectibus reprobantur, iniuste, & illegitimæ cõsentur. Nec liberi ex tali matrimonio procreati, aui paterni potestati subijciuntur. Ra-

tio. Ne ex hisce nuptijs quibus avus non prae-
buit consensum, hæres ipsi invito nascatur, quæ
tamen ratio in filia cessat.

Quartò: Consensus personarum, de quarum cõ-
iunctione quæritur congruentibus verbis & si-
gnis ad negotiũ aptis declaratus, & volũtarius
in nuptijs desideratur, nõ per illatũ metũ, vim,
minas extortus, emedicatus, vel coactus. Quia ma-
trimonia debet esse libera, & coactiones solent fre-
quenter difficiles habere exitus, c. requisivit, & c.
cũ locũ, ext. eo. Filius tñ vel filia, submittes se pa-
tris arbitrio, nec cõtradicẽs, cũ pater eũ despon-
saret cõsentire videtur, d. l. sed q̄ patris, ff. eod.

Quintò requiritur, vt matrimoniũ subsistat,
ne obstet propinquitas necessitudinis, sangui-
nis, vel affinitatis, ipsum enim inter personas in
gradibus non prohibitis contrahi necesse est:
prohibetur autem vtroq; iure, tam civili quàm
canonico in quarto gradu cõsanguinitatis & pri-
mi generis affinitatis inclusivè, in secundo verò
vel tertio affinitatis genere nuptiæ sunt conce-
ssæ. Quæ quomodò accipiãtur & gradus in vtro-
que iure distinguantur, ex sequentibus patebit.

Quæ causa Finalis?

Sunt duæ principales: scilicet, procreatio sobo-
lis, & fornicationis vitatio. Ob id, inquit Aposto-
lus, quilibet fornicationis vitandæ causa habeat
suã vxorẽ, & vnaqueq; vxor suũ virũ, c. in plen-
tia, ext. eo. & c. pen. ext. de frig. & malef. Minus aut
principales causæ plurimæ sunt: putã, personarũ
cõiunctio, amicorũ & diuitiarũ conquisitio, pa-
cis reformatio, iucunda conuersatio, solatiũ hu-
manitatis, & potissimũ in senibus, c. nuptiarũ
bonum,

bonū, 27. q. 2. Hinc est, quod lex Papi prohibēs maiorē 40. annis nubere, abolita sit, l. sancimus, C. de nup.

Qui Effectus?

Primus est, firmitas constitutæ dotis. 2. Quod filius ex legitimis nuptijs procreatus legitimus dicatur. 3. Patria potestas, cui filius legitimus subijcitur. 4. Successio liberorū in hereditate. 5. Consanguinitas. Quæ rationē matrimonij legitimè contracti inter ascendētes, descendentes, & collaterales, efficitur. 6. Affinitas, quæ pari ratione inter personas, quæ sibi non sunt coniunctæ per nuptias conventionē duorum celebratas, contrahitur. 7. Indissolubile vinculum, quod, nisi per diuortij modos, separari nō potest. 8. Transitio vxoris in potestatem viri. Et econtrā. Quia mulier non habet potestatem sui corporis, sed vir, & e cōuerso. Vnde nec alter altero invito vitam mutare, & ad religionē cōuolare potest, c. sūt qui dicūt, 17. q. 2. 9. Est obligatio reddēdi debiti, licet enim dicatur, q. nō cōcubit, sed cōsensus nuptias faciat: hoc tñ q̄ ad constitutionē, non autē consummationē & perfectionem matrimonij intelligitur. Vnde dicitur de spōsatione, vel spōsalib. matrimonijū initiari, consensu ratificari, copula aut cōsumari. Maritus igitur, nulla tēporis ratione habita, vxori petēti debitū reddere tenetur, c. 2. ext. de cōiu. lepro. Sicuti etiā vxor marito volēti cōmiscere, morē gerere debet: nec hoc ipso castitas violatur, si modò poti⁹ fuscitādē p. lis, q̄ insatiabilis libidinis explēdē gratiē fiat. Vnde Philosophus: adulter est in suā vxorē amator ardentior. Et Iob: Sapiens iudicio amat coniugem, non affectu. Non regnat in eo impetus

792 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
voluptatis, nec præceptum fertur ad coitum. Et ni-
hil est scœdus, quàm vxorem quasi adulteram
habere, per totum, 32. q. 2. & q. 4.

Quæ Cognata?

Bigamia, trigamia, contubernium. Bigamia
est matrimoniū iteratū, & successiuè cū duabus
vxoribus legitimè cōtractū. Vnde bigamus ma-
ritus duarū vxorū dicitur: nō quidē vno tēpore,
sed diuerso: putà demortua prima, si alteri se iū-
xit, &c. Pariter, trigamia dicitur, cū ter fuerit,
priorib⁹ vxorib⁹ defunctis, iteratū matrimoniū
& sic deinceps. Cōtuberniū propriè inter seruos, q̄
defectu libertatis matrimoniū olim nō cōtrahe-
bāt, esse dicitur; sed cū matrimoniū sit iuris na-
turalis, & diuini, quorum iuriū serui participes
sūt, nō incōueniēter ad seruos matrimoniū etiā
pertinere dicitur, per tot. tit. ex. de cōiug. seruo.
Aduertendū etiā est, quòd matrimoniū coniu-
gium, connubiū, cōsortiū, nuptiæ, sint synony-
ma & nominis voce tantū differūt. Dicitur. n.
coniugiū à iugo, vel iungēdo. Vnde cōiuges, qui
simul iunguntur. Connubiū & nuptiæ à nubē-
do, siue à velando, appellantur, q̄ mulier nupta
pudoris gratia, & in signū subiectionis velato ca-
pite incedere debeat. Cōsortiū à sorte dictū est.
sunt enim cōiuges eiusdē sortis & cōditionis. Vn-
de vxor mariti nō tātū forū, sed etiā eī cōditio-
nē, q̄ vel ob deprauatos mores abiecta, vel ob vir-
tutē p̄eminētia & dignitate decorata existit, se-
quitur.

Quæ Adiacentia?

Triples illud matrimonij bonū, de q̄ legitur in
c. omne itaq; & c. institutū est, 27. q. 2. fides scilicet,
& sacramētū. In fide attēditur castitas,
absti-

abstinētia à vagis libidinibus: ne quis thorū alienū q̄rat, ne cōiugi petenti debitū recuset, alter alterius diligētē curā habeat, eius salutē, quoad fieri possit, fideliter tueatur, res eius, bonam famam, & nomen defendat, & custodiat. In prole attenditur, ne conceptus arte quadam impediatur, prolem in lucem æditam gratia habita Deo suscipiatur, sãcti Baptismiatis lauacro abluatur, diligenter, amanter, cautē, fideliter, & religiosē nutriatur, & omnibus Christianis præceptis, doctrinis salutiferis, imbuatur, instituat, honestē, modestē, & piē educetur. In Sacramento diuina & mystica operatio, & indiuidua illa consuetudo consideratur: ne quis impiē contra coniugalem amorē, quid tentet, nec cogitatione quidē gratiē diuinę reluctetur, nec speret vel desideret cōiugij diuortium vel separationem. Sed habeat perpetuum & constans in coniugali consortio habitandi propositum, d. c. omne itaque, 27. q. 2. & Hostiens. §. & quare, hoc tit. Adiacent etiam donatio propter nuptias & dos. Quæ absq; matrimonio constitui non possunt, tot. tit. 1. infra, de donat. inter vir. & vxō.

Quæ Pugnantiæ?

Mors alterutrius coniugum, infidelitas, impotentia naturalis, adulterium, fornicatio, stuprum, incestus, polygamia, error personæ, & cōditionis, siue status, votum præcedens, cognatio inter coniuges, siue sit cognatio legalis siue spiritalis, siue carnalis, vis, metus, coactio, ordo clericalis, publicæ honestatis iustitia, contracta per priora spōsalia. Quæ omnia his versibus per Hostiens. in §. qualiter, eo. tit. notatis continentur:

Ddd 3

Error,

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
 Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen honestas,
 Si sis affinis, si fortè coire nequibis :
 Hac socianda vetant connubia, iuncta retractant.

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Matrimonium est, viri mulierisque coniunctio, in-
 diuiduam vitæ consuetudinem retinens, c. 1. 27. q. 2.

Matrimonium non facit coitus sed voluntas, c. ma-
 trimonium, 27. quest. 2. & idè non soluit illud separa-
 tio corporis, sed voluntatis, idè qui dimittit coniugem
 suam & aliam non accepit, adhuc est maritus : Nam
 etsi corpore separetur, tamen voluntate adhuc coniun-
 ctus est. Cùm ergo aliam acceperit, tunc eam plene
 dimittit. Non ergo qui dimittit mechatur, sed qui
 aliam ducit, d. c. matrimonium, 27. quest. 2. & c. om-
 nis res, eod.

Omnis res per quascunque causas nascitur per eas-
 dem dissoluitur, c. omnis, 27. q. 2.

Coniugalis pactio, non virginitatis defloratio, con-
 iugium facit, c. cùm initiatur, & c. sic quippe, 27.
 quest. 2.

Coniuges veriùs appellantur à prima desponsatio-
 nis fide. Quamvis adhuc ignoretur inter eos coniugalis
 concubitus, c. coniuges, 27. quest. 2. & c. conuinx, eod.

Publica honestatis iustitia impedit matrimonium
 inter sponsam & sponsi demortui fratrem contrahen-
 dum, l. licet Aegyptiorum, de nup. & c. si quis, 27. q. 2.

Sine vxoris licentia vir continere non potest, sed de-
 bitum vxori reddere tenetur, c. si tu, 27. q. 2.

Raptus

Raptus est, illicitus coitus, à corrumpendo dictus: unde qui raptu potitur, stupro fruitur, c. raptus, 27. q. 2.

Duobus modis dicitur fides, pactionis scilicet, & consensus. Fides pactionis est, quando aliquis promittit fidem alicui, quod eam ducet, si permiserit ei rem secum habere, vel etiam pro consensu, cuius effectus est, ut non liceat resilire, si tamen aliam duxerit, pœnitentiam de fide mentita agere debeat. Fides autem consensus est, quando et si non constringat manum, corde tamen & ore consentit ducere & mutuo se concedunt, unus alij, & mutuo se suscipiunt. Cuius effectus est, ut si cum alia contractum matrimonium sequatur, eo rescisso priori adherere teneatur, c. duobus, 27. quest. 2.

Non tantum coitus, verum etiam ipse complexus, cœcubitus, confabulatio, osculatio, & coniacentium duorum scœda & turpis dormitio, virginem corrumpunt, c. nec aliqua, 27. quest. 1.

In nuptijs conatus nihil operatur, nisi sequatur actus vel effectus. Unde adolescens desponsatam sibi virginem per verba de futuro, si nitatur cognoscere, cum per opportunitatem non potuerit, si postea cum alia per verba de presenti contrahat, per secunda sponsalia de presenti rescinduntur, priora de futuro, & valebit secundo contractum matrimonium, c. adolescens, extr. eod.

Sponsalia de presenti non solvuntur per sequens matrimonium, etiam carnali copula consummatur, sed sponsalia de futuro etiam iurata solvuntur per sequentia, de presenti, c. si inter virum, extr. eod.

Spon

Sponsalia de futuro transeunt in matrimonium per carnalem copulam subsequitam, c. is qui sedem, eod.

Matrimonia debent esse libera; unde in eis promissio poenae non obligat, c. Gemma, eod.

Vtriusque contrahentium consensu dissoluntur etiam sponsalia iurata de futuro, c. praeerea, extr. eod.

Inter sponsam, & consanguineos sponsi, oritur impedimentum publicae honestatis impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum, c. sponsam, eo.

Qui praestito iuramento alicui fidem matrimonij contrahendi dedit, si non subest impedimentum, per censuram Ecclesiasticam contrahere compellitur, c. ex literis, extr. eod.

Si timetur inferri violentia puella, de cuius matrimonio agitur, debet iudex sibi providere & assignare locum tutum & honestum, donec causa legitime terminetur, c. cum locum, eod.

Matrimonium metu contractum, est ipso iure nullum, c. veniens, eod.

Vxor, et si vir longissimo tempore absuit, non tamen cum alio contrahere potest, nisi de eius morte certificata, c. in praesentia, eod.

Qui meretricem de lupanari extraxit, & in vxore duxit, rem gratam & acceptam Deo praestat. Quia inter opera charitatis non minimum est, errantem ab erroris sui semita reuocare, c. inter opera, eod.

Matrimonium metu contractum, licet non subsistat, cohabitatione spontanea conualescit, & purgatur metu, per accommodationem consensus, c. ad id, extr. eod.

Mulier quae negat se in matrimonium consensisse, non

crede-

creditur, marito probante contrarium: secus si probet, se
consensisse per metū, qui potest cadere in cōstantem, c. cō
sultationi, extr. eod.

Initiatur matrimonium sponsione, consensu ratifica
tur, & copula consummatur.

Procurator ad contrahendum matrimonium non
potest substituere, nisi hoc habeat in mandatis, c. fin. de
procura. in 6.

Etiā in delictis doli capacitas supplet atate, c. pue
ris, extr. de delictis.

Si quod ago, non valet vt ago, valet vt valere potest,
c. a nobis, extr. de despon. impub.

Nemo praesumitur eligere viam, per quam iudicia
sua subuertantur, c. quinta vallis, extr. de iureiurando,
c. cum ordinem, extr. de rescrip.

In re denominanda potius effectum attendimus, q̄
modum, c. 1. §. 1. extr. de despon. impub.

Coactio difficiles solet exitus frequēter habere, Abb.
in c. requisivit, extr. eod.

Affinitas superueniens dirimit sponsalia de futuro
c. praterea, & ibidem Dd. extr. eod.

Manifestum plus in se continet, quā fama, c. ve
stra, extr. de cohab. muli.

Cui damus actionem, ei multo magis damus exce
ptionem, c. quemadmodum, extr. de iureiur.

Ob fornicationem post sponsalia, etiam iuramento
firmata commissum: potest quis licitè resilire: Quod e
nim coniunctos disiungit, hoc multo magis impedit dis
iungendos, c. fin. 32. q. vlt.

Error personae & conditionis impedit matrimoniū,
non

non

non autem qualitatis, & fortuna, in prin. 29. quæst. 7.
 Matrimonium non soluitur, altero conjugum fide-
 lium in heresim lapsō, c. 1. 32. q. 7.

Filij nati ex matrimonio, cui obsistit publicæ honesta-
 tis iustitia, non succedunt patri scienter contrahenti, c.
 per venerabilem, extr. qui filij sint leg.

Circa impedimentum quod nō est à iure diuino, sed
 humano potest Papa dispensare, c. proposuit, extr. de cō-
 cess. præbend.

DE DESPONSATIONE impuberum.

Titulus I I.

Continuatio.

IN sponsalibus & matrimonijs contrahendis
 certa, & præcipua quæ sit consilij & intellectus
 capax, ætas desideratur. Igitur impubes licet
 sponsalia de futuro contrahat, sponsalia tamen
 de præsentī, vel matrimonium contrahere, non
 potest.

Ex quo iudicatur Pubertas?

Iure ciuili approbata est opinio eorum, qui ex
 annorum numero pubertatem iudicandam ex-
 istimant, iuuenisq; idoneus nuptijs putatur, qui
 14. annos impleuit, fœmella autem, quæ 12. citi-
 us enim fœmina ob natiui caloris & nutritiuæ
 potentiaë qualitatem pubescit & crescit: iure au-
 tem Canonico pubertas non ex annorum nume-
 ro, sed habitudine corporis & generandi faculta-
 te iudicatur, siue pubertatis terminus iure ciuili
 statutus excedatur, siue non: Nam quandoq; cō-
 tingit;